

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. birželio 8 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Direktyva 93/13/CEE – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – 2 straipsnio b punktas – Sąvoka „vartotojas“ – Sutartis dėl narystės lojalumo sistemoje, pagal kurią galima gauti tam tikrų finansinių privilegijų perkant prekes ir paslaugas iš trečiųjų šalių prekybininkų“

Byloje C-455/21

dėl *Tribunalul Olt* (Olto apygardos teismas, Rumunija) 2021 m. gegužės 27 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2021 m. liepos 23 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

OZ

prieš

Lyoness Europe AG

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkas E. Regan, teisėjai D. Gratsias, M. Ilešič, I. Jarukaitis ir Z. Csehi (pranešėjas),

generalinė advokatė T. Čapeta,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- OZ, atstovaujamo jo paties,
- *Lyoness Europe AG*, atstovaujamos *avocați* R. Boanță, M. Doibani, I. Palenciuc, I. Postolachi ir I. Stănciulescu,
- Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos E. Gane ir L. Lițu,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* G. Greco,

* Proceso kalba: rumunų k.

– Europos Komisijos, atstovaujamos A. Boitos ir N. Ruiz García,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 2 straipsnio b punkto išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant OZ ir *Lyoness Europe AG* ginčą dėl tam tikrų sutarties bendrųjų sąlygų nuostatų, susijusių su naryste lojalumo sistemoje, pagal kurią galima gauti tam tikrų finansinių privilegijų perkant prekes ir paslaugas iš trečiųjų šalių prekybininkų.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 93/13

- 3 Direktyvos 93/13 penktoje, šeštoje ir dešimtoje konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„kadangi, apskritai kalbant, vartotojai nežino kitų valstybių narių teisės normų, kurios reglamentuoja prekių ar paslaugų pardavimo sutartis; kadangi šis žinių trūkumas gali sulaikyti juos nuo prekių ar paslaugų pirkimo kitoje valstybėje narėje tiesioginių sandorių sudarymo;

kadangi, siekiant palengvinti vidaus rinkos sukūrimą bei apsaugoti pilietį kaip vartotoją, įsigyjant prekes ar paslaugas pagal sutartis, kurioms taikomi kitų valstybių narių įstatymai, būtina iš šių sutarčių pašalinti nesąžiningas sąlygas;

<...>

kadangi vartotojo apsauga būtų veiksmingesnė priėmus vienodas teisės normas nesąžiningų sąlygų atžvilgiu; kadangi tos normos turėtų būti taikomos visoms pardavėjų ar tiekėjų su vartotojais sudaromoms sutartims; kadangi todėl, *inter alia*, darbo sutartys, sutartys, susijusios su teisėmis į paveldėjimą, sutartys, susijusios su teisėmis pagal šeimos teisę ir bendrovių inkorporavimo ar organizavimo sutartys arba ūkinių bendrijų sutartys neturi būti įtrauktos į šią direktyvą“.

- 4 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.“

5 Minėtos direktyvos 2 straipsnis suformuluotas taip:

„Šioje direktyvoje:

<...>

b) „vartotojas“ – bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija;

c) „pardavėjas ar tiekėjas“ – bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia savo verslo, prekybos ar profesijos tikslais, nesvarbu ar tai būtų viešoji, ar privati nuosavybė [veikla].“

6 Tos pačios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“

7 Direktyvos 93/13 6 straipsnyje nurodyta:

„1. Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui [Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju, pagal jų nacionalinės teisės aktus nebūtų privalomos vartotojui], ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų [sąlygų].

2. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, siekdamos užtikrinti, kad vartotojas neprarastų šia direktyva teikiamos apsaugos, sutarčiai taikytina teise pasirenkant Bendrijai [Sąjungai] nepriklausančios valstybės teisę, jei pastaroji [jei sutartis] yra artimai susijusi su valstybių narių teritorija.“

Reglamentas „Roma I“

8 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I) (OL L 177, 2008, p. 6; toliau – reglamentas „Roma I“) 7 ir 25 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(7) Šio reglamento materialinė taikymo sritis ir nuostatos turėtų atitikti 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo [(OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42)] <...>

<...>

(25) Vartotojai turėtų būti apsaugoti pagal jų įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisės normas, nuo kurių sutartimi negali būti nukrypstama, su sąlyga, kad vartojimo sutartis buvo sudaryta verslininkui vykdant komercinę arba profesinę veiklą toje valstybėje. <...>“

9 Šio reglamento 3 straipsnio „Pasirinkimo laisvė“ 1 dalyje numatyta:

„Sutarčiai taikoma šalių pasirinkta teisė. <...>“

10 To reglamento 6 straipsnyje „Vartojimo sutartys“ nustatyta:

„1. Nedarant poveikio 5 ir 7 straipsnių taikymui, sutarčiai, sudarytai tarp fizinio asmens, siekiančio tikslų, kurie gali būti laikomi nesusijusiais su jo darbu ar profesine veikla (vartotojas), ir kito asmens, atliekančio savo darbą arba vykdančio profesinę veiklą, (profesionalas), taikoma vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė, jei profesionalas:

- a) vykdo komercinę ar profesinę veiklą vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybėje; arba
- b) bet kokiomis priemonėmis kreipia šią veiklą į tą valstybę ar kelias valstybes, tarp kurių yra ta valstybė,

ir ta sutartis patenka į tokios veiklos sritį.

2. Nepaisant 1 dalies, šalys, laikydamosi 3 straipsnio, gali pasirinkti 1 dalies reikalavimams atitinkančiai sutarčiai taikytiną teisę. Tačiau toks pasirinkimas negali atimti iš vartotojo apsaugos, kurią jam teikia nuostatos, nuo kurių negalima nukrypti susitarimu pagal teisę, kuri nepasirinkus teisės būtų taikoma 1 dalies pagrindu.

<...>“

Rumunijos teisė

11 Direktyva 93/13 į Rumunijos teisę buvo perkelta ginčui pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 2000 m. lapkričio 6 d. *Legea Nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori* (Įstatymas Nr. 193/2000 dėl nesąžiningų sąlygų verslininkų ir vartotojų sudarytose sutartyse; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 560, 2000 m. lapkričio 10 d.; toliau – Įstatymas Nr. 193/2000).

12 Įstatymo Nr. 193/2000 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Verslininkų su vartotojais sudaromų sutarčių dėl prekių pardavimo ar paslaugų teikimo sąlygos turi būti aiškios, nedviprasmiškos ir joms suprasti nereikia turėti specialų žinių.

2. Atsiradus abejonių dėl sutarties sąlygų aiškinimo, jos turi būti aiškinamos vartotojo naudai.

3. Verslininkams draudžiama numatyti nesąžiningas sąlygas su vartotojais sudaromose sutartyse.“

13 Įstatymo Nr. 193/2000 2 straipsnyje numatyta:

„1. Vartotojas – tai bet kuris fizinis asmuo arba į asociaciją susijungusių fizinių asmenų grupė, veikiantys pagal sutartį, priklausančią šio įstatymo taikymo sričiai, siekdami tikslų, nesusijusių su jų komercine, pramonine ar gamybine veikla, amatu ar profesija.

2. Verslininkas – tai bet kuris leidimą turintis fizinis ar juridinis asmuo, veikiantis pagal sutartį, patenkančią į šio įstatymo taikymo sritį, siekdamas tikslo, susijusį su komercine, pramonine ar gamybine veikla, amatu ar profesija, ir bet kuris kitas asmuo, kuris siekdamas tų pačių tikslų veikia to pirmojo asmens vardu ar naudai.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 14 Apeliantas pagrindinėje byloje OZ yra fizinis asmuo, mechanikos inžinierius. Jis nevykdo profesionalios komercinės veiklos.
- 15 OZ su kita apeliacinio proceso šalimi pagrindinėje byloje *Lyoness Europe* sudarė prisijungimo prie *Lyoness* sistemos sutartį (toliau – prisijungimo sutartis). Pagal *Lyoness* sistemą, be kita ko, galima pasinaudoti palankiomis pirkimo sąlygomis kompensacijų už pirkinius, komisinių ir kitų skatinamųjų privilegijų forma. Pagal šią sistemą „lojalūs klientai“ turi teisę pirkti prekes ir paslaugas iš prekybininkų, kurie turi sutartinių santykių su kita apeliacinio proceso šalimi pagrindinėje byloje. Tos sistemos nariai taip pat gali tarpininkauti dėl kitų asmenų prisijungimo prie sistemos. Pagal prisijungimo sutartį pagrindinės bylos šalių sutartiniais santykiams taikytina teisė yra Šveicarijos teisė.
- 16 Manydamas, kad kelios prisijungimo sutarties, pavadintos „*Lyoness* klientams taikomos bendrosios pardavimo sąlygos“ (2009 m. lapkričio mėn. redakcija), ir jos priedo „*Lyoness* gražinimai ir mokėjimo tvarka“ sąlygos yra „nesąžiningos“, kaip tai suprantama pagal Įstatymo Nr. 193/2000 1 straipsnio 3 dalį, apeliantas pagrindinėje byloje pareiškė ieškinį *Judecătoria Slatina* (Slatinos pirmosios instancijos teismas, Rumunija) ir prašė jo pripažinti, kad šios sąlygos yra draudžiamos pagal šią įstatymo normą.
- 17 2020 m. gruodžio 9 d. *Judecătoria Slatina* (Slatinos pirmosios instancijos teismas) sprendimu atmetė apelianto pagrindinėje byloje ieškinį motyvuodamas tuo, kad prisijungimo sutartis nepatenka į Įstatymo Nr. 193/2000 taikymo sritį ir kad, be kita ko, šis apeliantas neatitinka sąlygų, kad būtų laikomas „vartotoju“, kaip jis suprantamas pagal šį įstatymą.
- 18 Tas teismas nusprendė, kad pagal prisijungimo sutartį kita apeliacinio proceso šalis pagrindinėje byloje ir jos partneriai sudaro „tarptautinio pirkimo bendruomenę“, kurioje dalyviai gali pasinaudoti palankiomis pirkimo sąlygomis kompensacijų už pirkinius, komisinių ir kitų skatinamųjų privilegijų forma, o prekių tiekimą ir paslaugų teikimą tiesiogiai vykdo komerciniai partneriai, turintys sutartinių santykių su kita apeliacinio proceso šalimi pagrindinėje byloje. Be to, jis konstatavo, kad teikdama paslaugas kita apeliacinio proceso šalis pagrindinėje byloje tik tarpininkavo dėl kiekvieno komercinio partnerio paslaugų, iš dalies įkainojo šias paslaugas ir užsakė „*Lyoness* kuponus“, leidžiančius įsigyti prekių ir paslaugų iš šių komercinių partnerių. Galiausiai, *Judecătoria Slatina* (Slatinos pirmosios instancijos teismas) teigimu, pagrindinės bylos šalys pagal prisijungimo sutartį suteikia viena kitai finansinių privilegijų.
- 19 Apeliantas pagrindinėje byloje dėl 2020 m. gruodžio 9 d. sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Jis tvirtina, kad prisijungimo sutartis patenka į Įstatymo Nr. 193/2000 ir Direktyvos 93/13 taikymo sritį. Jis pažymi, kad pagal šią sutartį jis neveikė siekdamas tikslo, susijusio su „komercine, pramonine ar gamybine veikla, amatu ar profesija“, kaip tai suprantama pagal šį įstatymą, ir kad niekada nevykdė tokios veiklos profesionaliai. Jis priduria, kad yra tik viena „tarptautinio pirkimo bendruomenė“, kaip ji suprantama pagal minėtą sutartį, ir šios bendruomenės nariais yra tik komercinės bendrovės, t. y.

kita apeliacinio proceso šalis pagrindinėje byloje, bendrovės partnerės ir jos komerciniai partneriai. „Lojalūs klientai“ turi teisę dalyvauti šioje bendruomenėje tik įsigydami prekių ir paslaugų iš šių komercinių partnerių. Apeliantas pagrindinėje byloje taip pat tvirtina, jog iš prisijungimo sutarties nematyti, kad joje kitai apeliacinio proceso šaliai pagrindinėje byloje numatyti komisiniai, nuolaidos ir kitos finansinės privilegijos ir kad jis, kaip fizinis asmuo, kuris veikė ne su profesine veikla susijusiais tikslais, neturi galimybės suteikti finansinių privilegijų šiai kitai apeliacinio proceso šaliai. Be to, tokie veiklai vykdyti reikėtų iš anksto gauti leidimą ir atlikti šiuo aspektu numatytas registracijas.

- 20 Vykstant procesui prašymą priimti prejudicinį pateikusiame teisme kita apeliacinio proceso šalis pagrindinėje byloje tvirtina, kad apeliantas pagrindinėje byloje neturi „vartotojo“ statuso, kaip tai suprantama pagal Įstatymą Nr. 193/2000. Ta šalis mano, kad, remiantis tuo, kaip veikia *Lyoness* sistema, apeliantas pagrindinėje byloje nepriklausomai ir sistemingai vykdo savo ekonominę veiklą, naudodamas savo socialinius ir finansinius išteklius. Taigi, jos teigimu, apeliantas pagrindinėje byloje vykdo komercinę veiklą siekdamas gauti pelno pasyviųjų pajamų forma ir nesiekia tik gauti nuolaidų. Be to, kita apeliacinio proceso šalis pagrindinėje byloje teigia, kad narystė *Lyoness* sistemoje yra nemokama ir už tolesnę nario veiklą šioje sistemoje nereikia nieko mokėti. Ji pažymi, kad šios sistemos narių įmokėtos pinigų sumos yra jų būsimų pirkimų avansai, o vienintelė jų pareiga yra naudoti šias sumas pagal lojalumo programą ir pirkti iš jos komercinių partnerių. *Lyoness* sistema ir jos nariai sudaro pirkėjų bendruomenę siekiant gauti abipusės naudos. Kitos apeliacinio proceso šalies pagrindinėje byloje teigimu, apeliantas pagrindinėje byloje naudojosi narystės *Lyoness* sistemoje teikiamomis privilegijomis, t. y. kompensacijomis už savo pirkinius, daugeliu privilegijų už rekomenduotų narių pirkinius (premija už draugystę) ir privilegijomis, susijusiomis su nario statusu.
- 21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nesutinka su 2020 m. gruodžio 9 d. sprendime išdėstyta pozicija dėl apelianto pagrindinėje byloje, kaip „vartotojo“, statuso, kaip tai suprantama pagal Įstatymą Nr. 193/2000.
- 22 Šiomis aplinkybėmis *Tribunalul Olt* (Olto apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal šią nuostatą fizinis asmuo, mechanikos inžinierius, kurio specializacija yra pneumatinės ir hidraulinės mašinos (kuris nevykdo profesionalios komercinės veiklos, be kita ko, prekių ir paslaugų pirkimo siekiant jas perparduoti ir (arba) tarpininkavimo veiklos) ir kuris su komercine bendrove (verslininku) sudarė prisijungimo sutartį, pagal kurią toks fizinis asmuo turi teisę dalyvauti pirkimo bendruomenėje, kurią minėta bendrovė sukūrė *Lyoness* sistemos forma (sistema, pagal kurią žadamas uždarbis kompensacijų už pirkinius, komisinių ir kitų skatinamųjų privilegijų forma), pirkti prekes ir paslaugas iš prekybininkų, kurie turi sutartinių santykių su šia bendrove (vadinamieji *Lyoness* komerciniai partneriai) ir tarpininkauti kitiems asmenims pagal *Lyoness* sistemą (vadinamieji potencialūs lojalūs klientai), gali būti laikomas „vartotoju“, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, nepaisant sutarties sąlygos, kurioje numatyta, jog *Lyoness* ir kliento sutartiniams santykiams išimtinai taikoma Šveicarijos teisė, nepriklausomai nuo kliento nuolatinės gyvenamosios vietos, siekiant užtikrinti veiksmingą vartotojų apsaugą?

2. Ar Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad asmuo, su verslininku sudaręs dvejopos paskirties sutartį, t. y. kai sutartis yra sudaryta tokiais tikslais, kurie iš dalies yra susiję su tokio fizinio asmens komercine, ūkine ar profesine veikla ir iš dalies su ja nesusiję, o tokio fizinio asmens komercinis, ūkinis ar profesinis tikslas yra nedominuojantis, atsižvelgiant į bendrą sutarties kontekstą, gali būti laikomas „vartotoju“, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą?
3. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, kokie yra pagrindiniai kriterijai, kuriuos reikia taikyti, siekiant nustatyti, ar tokio fizinio asmens komercinis, ūkinis arba profesinis tikslas yra ar nėra dominuojantis, atsižvelgiant į bendrą atitinkamos sutarties kontekstą?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtimumo

- 23 Rumunijos vyriausybei kilo abejonių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtimumo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo prašyme labai glaustai išdėstė ginčo pagrindinėje byloje faktines aplinkybes ir taip pažeidė Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnį. Be to, tame prašyme nepateikta informacija, reikalinga geram šių faktinių aplinkybių supratimui, kad Teisingumo Teismas galėtų pateikti naudingus atsakymus į iškeltus klausimus, o šalys ir suinteresuotieji asmenys – pateikti atitinkamas pastabas.
- 24 Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją SESV 267 straipsnyje numatyta procedūra yra Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo priemonė, suteikianti Teisingumo Teismui galimybę pateikti nacionaliniams teismams Sąjungos teisės išaiškinimą, būtiną jų nagrinėjamam ginčui išspręsti (2020 m. kovo 26 d. Sprendimo *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny*, C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 25 Vykstant šiam procesui, pagrįstam aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo funkcijų atskyrimu, tik nacionalinis teismas gali tiksliai nustatyti nacionalinių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų taikymo sritį. Teisingumo Teismas turi kompetenciją priimti sprendimą dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar galiojimo tik atsižvelgdamas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo aprašytą faktinę ir teisinę situaciją, siekdamas šiam teismui pateikti informacijos, naudingos jo nagrinėjamam ginčui išspręsti (2022 m. sausio 13 d. Sprendimo *Benedetti Pietro e Angelo ir kt.*, C-377/19, EU:C:2022:4, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 26 Kadangi prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra minėto proceso pagrindas, nacionalinis teismas pačiame šiame prašyme turi nurodyti faktines bei teises pagrindinės bylos aplinkybes ir pateikti reikiamus paaiškinimus dėl prašomų išaiškinti Sąjungos teisės nuostatų pasirinkimo priežasčių ir ryšio, kurį jis nustatė tarp šių nuostatų ir jo nagrinėjamam ginčui taikytinų nacionalinės teisės aktų (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 2020 m. birželio 4 d. Sprendimo *C.F. (Mokestinis patikrinimas)*, C-430/19, EU:C:2020:429, 23 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 27 Šie kumuliaciniai reikalavimai, susiję su prašymo priimti prejudicinį sprendimą turiniu, aiškiai išdėstyti Procedūros reglamento 94 straipsnyje, kurio prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi tiksliai laikytis (2014 m. liepos 3 d. Nutarties *Talasca*, C-19/14, EU:C:2014:2049, 21 punktas ir 2021 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Toplofikatsia Sofia ir kt.*,

C-208/20 ir C-256/20, EU:C:2021:719, 20 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Be to, tie reikalavimai nurodyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo rekomendacijų nacionaliniams teismams dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikimo (OL C 380, 2019, p. 1) 13, 15 ir 16 punktuose.

- 28 Nagrinėjamu atveju pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti dėl Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punkto aiškinimo, konkrečiai dėl klausimo, ar fizinis asmuo, sudaręs sutartį dėl prisijungimo prie sistemos, kurią įgyvendina komercinė bendrovė ir pagal kurią, be kita ko, galima pasinaudoti tam tikromis finansinėmis privilegijomis perkant prekes ir paslaugas iš šios bendrovės komercinių partnerių, gali būti laikomas „vartotoju“, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, nagrinėjant ginčą, kai apeliantas pagrindinėje byloje teigia, kad kai kurios šios prisijungimo sutarties sąlygos, be kita ko, sąlyga, kurioje Šveicarijos teisė nurodyta kaip taikytina teisė, yra nesąžiningos, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą.
- 29 Taigi pirmasis klausimas iš esmės susijęs su Direktyvos 93/13 taikymo sritimi. Todėl šis klausimas yra svarbus ginčui pagrindinėje byloje išspręsti.
- 30 Nors ir trumpai, prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas nurodo faktines aplinkybes, kurios gali būti laikomos pakankamomis, kad būtų galima pateikti naudingą atsakymą į pirmąjį klausimą konkrečiu sutarties dėl prisijungimo prie sistemos, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, atveju.
- 31 Taigi prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas, kiek jis susijęs su pirmuoju klausimu.
- 32 Vis dėlto prašyme priimti prejudicinį sprendimą nepateikta pakankamai informacijos ir motyvų, kad Teisingumo Teismas galėtų pateikti naudingą atsakymą į antrąjį ir trečiąjį klausimus.
- 33 Šie du klausimai susiję su fizinio asmens ir verslininko sudaryta „dvejopos paskirties sutartimi“, kuri iš dalies skirta naudoti su šio fizinio asmens profesine veikla susijusiais tikslais ir tik iš dalies – naudoti su šia profesine veikla nesusijusiais tikslais, o prašyme priimti prejudicinį sprendimą nepateikta informacijos, kuria remiantis būtų galima manyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėja tokią sutartį. Be to, reikia pažymėti, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pats mano, kad apeliantas pagrindinėje byloje yra sutarties, pagal kurią jis veikia siekdamas su jo profesine veikla nesusijusių tikslų, šalis. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą taip pat nurodytos priežastys, dėl kurių šį prašymą pateikęs teismas kėlė klausimą dėl Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punkto aiškinimo „dvejopos paskirties sutarties“ atveju.
- 34 Šiomis aplinkybėmis prašymas priimti prejudicinį sprendimą neatitinka Procedūros reglamento 94 straipsnio a ir c punktų reikalavimų, kiek tai susiję su antruoju ir trečiuoju klausimais.
- 35 Darytina išvada, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą turi būti laikomas nepriimtiniu, kiek jis susijęs su antruoju ir trečiuoju klausimais.

Dėl esmės

- 36 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad sąvoka „vartotojas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima fizinį asmenį, sudariusį sutartį dėl

- prisijungimo prie sistemos, kurią įgyvendina komercinė bendrovė ir pagal kurią, be kita ko, galima pasinaudoti tam tikromis finansinėmis privilegijomis perkant prekes ir paslaugas iš šios bendrovės komercinių partnerių.
- 37 Pirmiausia reikia pažymėti, kad nagrinėjamu atveju prisijungimo sutartyje yra sąlyga, kurioje Šveicarijos teisė nurodyta kaip taikytina teisė.
- 38 Šiuo aspektu reikia priminti, jog Reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad iš esmės vartojimo sutarčiai „taikoma vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė“. Vis dėlto šio reglamento 6 straipsnio 2 dalimi iš esmės leidžiama taikyti taikytinos teisės pasirinkimo sąlygą, jei dėl tokio pasirinkimo vartotojas nepraranda apsaugos, kurią jam teikia nuostatos, nuo kurių negalima nukrypti susitarimu pagal teisę, kuri būtų taikoma nesant minėto pasirinkimo.
- 39 Taigi dėl sąlygos, kurioje Sąjungai nepriklausančios valstybės teisė nurodyta kaip sutarčiai taikytina teisė, vartotojas negali prarasti jam pagal Direktyvą 93/13 užtikrinamos apsaugos. Todėl esant tokiai sąlygai nacionalinis teismas turi užtikrinti, kad būtų garantuota Reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 2 dalyje ir Direktyvos 93/13 6 straipsnio 2 dalyje numatyta apsauga.
- 40 Šiuo aspektu Teisingumo Teismas yra ne kartą nusprendęs, jog pagal Direktyvą 93/13 nustatyta apsaugos sistema grindžiama prielaida, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei verslininko tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl turimos informacijos, taigi jis priverstas sutikti su verslininko iš anksto parengtomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (2015 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 18 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 41 Atsižvelgiant į tokią mažiau palankią padėtį, šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nesąžiningos sąlygos vartotojui nėra privalomos. Tai yra imperatyvi nuostata, kuria formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyrą, galinčia atkurti sutarties šalių lygybę (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, 36 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 42 Be to, pagal minėtos direktyvos 6 straipsnio 2 dalį valstybės narės imasi reikiamų priemonių, siekdamos užtikrinti, kad vartotojas neprarastų šia direktyva teikiamos apsaugos, „sutarčiai taikytina teise pasirenkant Bendrijai [Sąjungai] nepriklausančios valstybės teisę, jei pastaroji [jei sutartis] yra artimai susijusi su valstybių narių teritorija“.
- 43 Be to, kaip nurodyta Direktyvos 93/13 dešimtoje konstatuojamojoje dalyje, išskyrus joje išvardytas išimtis, vienodos teisės normos dėl nesąžiningų sąlygų turėtų būti taikomos „visoms sutartims“, verslininkų sudaromoms su vartotojais, kaip jie apibrėžti šios direktyvos 2 straipsnio b ir c punktuose (2022 m. spalio 27 d. Sprendimo *S. V. (Daugiabutis namas)*, C-485/21, EU:C:2022:839, 22 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 44 Taigi sutartys, kurioms taikoma Direktyva 93/13, joje apibrėžiamos remiantis jas sudarančių asmenų statusu, nelygu tai, ar jie veikia vykdydami savo komercinę ar profesinę veiklą, ar ne (2019 m. kovo 21 d. Sprendimo *Pouvin ir Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 23 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 45 Darytina išvada, kad, kai sąlyga, kurioje Sąjungai nepriklausančios valstybės teisė nurodyta kaip taikytina teisė, įtvirtinta verslininko ir vartotojo sudarytoje sutartyje, kuri patenka į Direktyvos 93/13 materialinę taikymo sritį, ir vartotojo įprastinė gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje, nacionalinis teismas turi taikyti nuostatas, kuriomis ši direktyva perkeliama į tos valstybės narės teisės sistemą.
- 46 Taigi tas teismas, nepaisydamas tokios sąlygos egzistavimo, turi nustatyti, ar atitinkamo verslininko kontrahentas gali būti laikomas „vartotoju“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktą. Būtent atsižvelgiant į tai reikia atsakyti į pirmąjį klausimą.
- 47 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktą „vartotojas“ yra fizinis asmuo, kuris veikia siekdamas su savo komercine veikla, verslu ar profesija nesusijusių tikslų.
- 48 Taigi atitinkamo asmens, kaip „vartotojo“, statusas turi būti nustatomas atsižvelgiant į funkcinį kriterijų, pagal kurį reikia įvertinti tai, ar atitinkami sutartiniai santykiai priskirtini prie veiklos, kuri nesusijusi su verslu ar profesija (2022 m. spalio 27 d. Sprendimo *S. V. (Daugiabutis namas)*, C-485/21, EU:C:2022:839, 25 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Be to, Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę pažymėti, kad sąvoka „vartotojas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktą, yra objektyvi ir nepriklauso nuo konkrečių žinių, kurių gali turėti atitinkamas asmuo, arba informacijos, kurią jis faktiškai turi (2019 m. kovo 21 d. Sprendimo *Pouvin ir Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 24 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 49 Iš jurisprudencijos matyti, kad ginčą dėl sutarties, kuri gali patekti į šios direktyvos taikymo sritį, nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į įrodymų visumą ir, be kita ko, šios sutarties sąlygas, turi patikrinti, ar atitinkamas asmuo gali būti laikomas „vartotoju“, kaip jis suprantamas pagal minėtą direktyvą. Tai darydamas, nacionalinis teismas turi atsižvelgti į visas konkrečius atvejo aplinkybes (be kita ko, į prekės ar paslaugos, dėl kurios sudaryta atitinkama sutartis, pobūdį), galinčias atskleisti, koku tikslu ši prekė ar paslauga įgyta (šiuo klausimu žr. 2015 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 22 ir 23 punktus ir 2019 m. kovo 21 d. Sprendimo *Pouvin ir Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 26 punktą).
- 50 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad fizinio asmens, prisijungiančio prie tokios sistemos, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, atveju nacionalinis teismas, taip pat atsižvelgdamas į atitinkamo verslininko teikiamų paslaugų pobūdį, turi nustatyti, ar šis fizinis asmuo veikė vykdydamas savo profesinę veiklą, ar su šia veikla nesusijusiais tikslais.
- 51 Nagrinėjamu atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal prisijungimo sutartį apelianas pagrindinėje byloje, kuris nevykdo profesionalios komercinės veiklos, turi teisę dalyvauti kitos apeliacinio proceso šalies pagrindinėje byloje sukurtoje „pirkimo bendruomenėje“, įsigyti prekių ir paslaugų iš prekybininkų, turinčių sutartinių santykių su ta šalimi, ir tarpininkauti kitiems asmenims pagrindinėje byloje nagrinėjamoje sistemoje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, pagal šią sistemą „žadamas“ uždarbis kompensacijų už pirkinius, komisinių ir kitų skatinamųjų privilegijų forma.
- 52 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad fizinis asmuo, kuris nevykdo profesionalios komercinės veiklos ir, dalyvaudamas tokioje sistemoje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, iš esmės siekia pasinaudoti palankiomis sąlygomis nekomerciniais tikslais įsigyjant prekes ir paslaugas iš šios sistemos valdytojo komercinių partnerių, negali prarasti „vartotojo“ statuso sutartiniuose

santykiuose su šiuo valdytoju vien dėl to, kad gali pasinaudoti tam tikromis privilegijomis, pavyzdžiui, kompensacijomis už pirkinius, komisiniais ir kitomis skatinamosiomis privilegijomis, už jos paties ar kitų asmenų, dalyvaujančių šioje sistemoje pagal jo rekomendaciją, įsigytas prekes ir paslaugas.

- 53 Jeigu sąvoka „vartotojas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktą, būtų aiškinama taip, kad į ją nepatenka fizinis asmuo, kuris veikia siekdamas su savo komercine veikla, verslu ar profesija nesusijusių tikslų, dėl to, kad dalyvaudamas atitinkamoje sistemoje gauna tam tikrų finansinių privilegijų, tai reikštų, kad negali būti užtikrinta pagal šią direktyvą suteikiama apsauga visiems fiziniams asmenims, kurių padėtis yra mažiau palanki nei verslininko ir kurie ne komerciniais, verslo ar profesiniais tikslais naudojami šio verslininko teikiamomis paslaugomis.
- 54 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad sąvoka „vartotojas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima fizinį asmenį, prisijungiantį prie sistemos, kurią įgyvendina komercinė bendrovė ir pagal kurią, be kita ko, galima pasinaudoti finansinėmis privilegijomis, kai šis fizinis asmuo ar kiti šioje sistemoje pagal jo rekomendaciją dalyvaujantys asmenys įsigyja prekes ar paslaugas iš šios bendrovės komercinių partnerių, jei tas asmuo veikia siekdamas su savo komercine veikla, verslu ar profesija nesusijusių tikslų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 55 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 2 straipsnio b punktas

turi būti aiškinamas taip:

sąvoka „vartotojas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima fizinį asmenį, prisijungiantį prie sistemos, kurią įgyvendina komercinė bendrovė ir pagal kurią, be kita ko, galima pasinaudoti finansinėmis privilegijomis, kai šis fizinis asmuo ar kiti šioje sistemoje pagal jo rekomendaciją dalyvaujantys asmenys įsigyja prekes ar paslaugas iš šios bendrovės komercinių partnerių, jei tas asmuo veikia siekdamas su savo komercine veikla, verslu ar profesija nesusijusių tikslų.

Parašai.